

Tab. 3 Schválené projekty LIFE+ 2007

Kód projektu	Názov projektu	Celkový rozpočet v EUR	Príspevok EK v EUR
Prijímateľ			
LIFE07 NAT/SK/000707	Ochrana ohrozených druhov vtákov v prirodzených biotopoch dunajských luhov	4 577 663	2 288 839
BROZ – žiadateľ projektu VV, š. p., Agravia, PrifUK, EDUKOVIZIG, SZITE			

Tab. 4 Schválené projekty LIFE+ 2008

Kód projektu	Názov projektu	Celkový rozpočet v EUR	Príspevok EK v EUR
Prijímateľ			
LIFE08 NAT/SK/000239	Ochrana hraboša severského panónskeho	3 626 018	2 719 514
BROZ, VUVH, PrifUK, NP Neusiedler See-Seewinkel (Rakúsko), Združenie Pisstráng Kör (Maďarsko); Spoločnosť pre štúdium a ochranu cicavcov (Holandsko)			
LIFE08 ENV/SK/000240	Kreatívne vysoko účinné a efektívne využitie biomasy	1 358 109	491 773
BIOMASA, združenie právnických osôb			
LIFE08 INF/SK/000243	Posilnenie povedomia verejnosti o význame vody pre život, jej ochrany a udržateľného využívania podľa Rámcovej smernice o vode	1 056 895	527 272
VUVH, SAŽP, Daphne-Inštitút aplikovanej ekológie			

výzvy, ako aj ďalšie relevantné informácie pre slovenských partnerov projektov LIFE+ zverejňuje MŽP SR na svojej internetovej stránke www.enviro.gov.sk v sekcii http://www.enviro.gov.sk/servlets/page/868?c_id=5500.

Po zverejnení výzvy Európskou komisiou predkladajú žiadatelia žiadosti o financovanie z programu LIFE + na

národné orgány podľa harmonogramu, ktorý každý rok zverejňuje EK. Ministerstvo ako národný orgán má možnosť sa k predloženým žiadostiam vyjadriť a formou oficiálneho stanoviska ministra životného prostredia odporučiť projekt na schválenie, resp. neschválenie. Stanoviská spolu s projektovými žiadosťami následne národný orgán

zasíla EK v termíne stanovenom Európskou komisiou.

Spolufinancovanie schválených projektov z príspevku MŽP SR

LIFE+ patrí medzi spoločné programy Európskeho spoločenstva a členských krajín. Úspešní slovenskí žiadatelia a partneri projektov, ktoré boli schválené na úrovni EK, majú od minulého roka možnosť získať ďalší príspevok na spolufinancovanie svojho projektu (resp. svojich aktivít v projekte) z rozpočtu Ministerstva životného prostredia SR. Na tento účel sú ministerstvu pridelené účelovo viazané prostriedky na spolufinancovanie programu LIFE+ vo výške cca 3,3 mil. eur ročne. Výzvy na spolufinancovanie projektov sú vyhlasované do 4 mesiacov od oficiálneho schválenia zoznamu vybraných projektov na financovanie z LIFE+ Európskym parlamentom a zostávajú otvorené po dobu minimálne 30 kalendárnych dní.

Prvú výzvu na predkladanie žiadostí o spolufinancovanie projektov LIFE+ z prostriedkov štátneho rozpočtu vyhlásilo ministerstvo v roku 2009. Výzva bola určená žiadateľom a partnerom projektov schválených vo výzve EK z roku 2007. Všetky predložené žiadosti boli schválené a v októbri 2009 boli uzavreté zmluvy o poskytnutí prostriedkov na spolufinancovanie projektu zo štátneho rozpočtu v rámci finančného nástroja pre životné prostredie LIFE+ s jednotlivými prijímateľmi. Prvé zálohové platby vo výške 40 % z príspevku boli prijímateľom uhradené v novembri 2009.

MŽP SR (SEPP) zároveň 26. februára 2010 vyhlásilo 2. výzvu na predkladanie žiadostí o spolufinancovanie projektov LIFE+ zo štátneho rozpočtu, ktorá je určená pre žiadateľov a partnerov projektov schválených EK vo výzve z roku 2008.

Mgr. Zuzana Fáberová

odbor programov Ministerstva životného prostredia SR

LIFE+ program pre výnimočné projekty

Úspechy programu LIFE+ na Slovensku

Európska únia podporuje ochranu životného prostredia na Slovensku najmä prostredníctvom Operačného programu Životné prostredie. Nie je to však jediný spôsob, ďalšou možnosťou je aj finančný nástroj LIFE/LIFE+. Aj keď finančná dotácia projektov nie je v takom objeme ako pri Operačnom programe Životné prostredie, dôležitejšia je výnimočnosť schválených projektov. Slovenská republika participuje v programe LIFE už od roku 2002. Za toto obdobie bolo podporených 15 projektov, v ktorých boli žiadateľmi slovenské organizácie a niekoľko ďalších, v ktorých slovenské organizácie iba participovali. Projekty vo veľkej miere prispeli k ochrane ohrozených druhov živočíchov, k realizácii manažmentu ohrozených biotopov alebo k znižovaniu zmeny klímy na Slovensku. Za zmienku stojí niekoľko výnimočných projektov.

Ochrana orla kráľovského v slovenskej časti Karpát

Jeden z najúspešnejších slovenských LIFE projektov realizovala mimovládna organizácia Ochrana dravcov Slovenska (RPS) v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR (ŠOP SR) a Západoslovenskou energetikou (ZSE, a. s.) a v bilaterálnej spolupráci s maďarskou organizáciou MME – Birdlife. Cieľom projektu boli viaceré aspekty ochrany populácie orla kráľovského a dlhodobá ochrana tohto globálne ohrozeného druhu. Medzi úspešné aktivity projektu patrilo mapovanie výskytu orlov a vytváranie ochranných zón okolo hniezd, okružkovanie 130 mláďat, očipovanie 114 mláďat, analýzy DNA a stráženie hniezd. Pri monitoringu populácie sa

využila rádiová a satelitná telemetria. Pre zvýšenie bezpečnosti hniezdenia pracovníci do korún stromov upevnili 45 nových pružných hniezdnych podložiek. Medzi najväčšie hrozby pre veľkých dravých vtákov a medzi nimi aj orla kráľovského patria nechránené vodovodné konzoly 22 kV elektrických vedení, ktorými je naša krajina posiatá naozaj husto. Jednou z prvoradých aktivít projektu bol monitoring úmrtnosti vtákov pod týmito vedeniami a následné ošetrenie najproblémovejších trás v rozsahu 851 km. Počas projektu boli v spolupráci s výrobcom vyvinuté aj nové typy konzol, ktoré sa postupne začali inštalovať na nové trasy elektrických vedení.

Ochrana a manažment dunajských lužných lesov

Unikátny projekt záchrany cenných lužných lesov v slovenskej časti povodia Dunaja realizovalo Bratislavské regionálne ochrannárske združenie (BROZ) v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR – Správou CHKO Dunajské Luhy a s rakúskym Nationalpark Donauauen. Najvýznamnejšou aktivitou projektu bol nákup a dlhodobý prenájom prírodne hodnotných a zachovaných území vo výmere 330 ha, za účelom ochrany prírody a lesného hospodárenia, ktorý rešpektuje vzácné prírodné hodnoty. Vybrané územia slúžia ako praktické ukážky racionálneho trvalo udržateľného lesného hospodárenia pre odborných lesných hospodárov alebo iných expertov z oblasti

Kontrola lokality orla kráľovského

lesného hospodárstva. K ochrane lužných lesov prispela aj eliminácia invázných drevín na rozlohe 431 ha, príprava odborných návrhov na vyhlásenie 5 nových a rozšírenie 3 existujúcich chránených území s celkovou rozlohou 2 086 ha.

Ochrana diverzity prírodného prostredia v NP Slovenský raj

Tento úspešný projekt realizovala Správa Národného parku Slovenský raj v spolupráci s Daphne – Inštitútom aplikovanej ekológie, Lesníckym výskumným ústavom, Slovenským skautingom a obcami v regióne Slovenského raja. Cieľom projektu bola ochrana a zlepšenie stavu biotopov NP Slovenský raj prostredníctvom prípravy programu starostlivosti o územie európskeho významu a ďalších aktivít v spolupráci s partnermi a ostatnými zainteresovanými stranami v regióne. Počas projektu sa

Obnova turistického chodníka v NP Slovenský raj

podarilo zrekonštruovať turistické chodníky v rokline Suchá Belá, technicky vybaviť nové informačné stredisko v Podlesku, obnoviť viac ako 900 ha vzácných lúčnych spoločenstiev a v spolupráci s lesníkmi zabezpečiť ochranu lesných porastov pred podkôrnym hmyzom. Vďaka spolupráci so Slovenským skautingom bola počas letnej sezóny organizovaná skautská rangerská služba, ktorej členovia boli k dispozícii turistom a návštevníkom a zároveň zbierali potrebné informácie pre vypracovanie manažmentových dokumentov. Projekt tak prispel k vytvoreniu partnerstiev a spolupráce medzi dôležitými subjektmi v NP Slovenský raj, čím pomáha udržateľnému rozvoju celého regiónu.

Integrovaná logistika pre využívanie energie z biomasy

Projekt realizovalo združenie právnických osôb – Biomasa, pričom hlavnými cieľmi bolo vytvorenie udržateľného trhu pre využívanie energie z biomasy na vykurovanie na Slovensku, znížovanie emisií tvoriacich skleníkový efekt a propagácia využívania obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku. Počas projektu sa postavila továrňa na výrobu drevných peliet v Kysuckom Lieskovci a zároveň sa zrekonštruovalo 42 kotlov z fosílnych palív na pelety, a to najmä na školách i iných verejných budovách v regióne severozápadného Slovenska. Projekt priniesol komplexné

riešenie pre zavedenie a rozšírenie vykurovania drevnou biomasou a pre vytvorenie trhu s drevnými peletami na Slovensku, čím rieši výrobu aj spotrebu peliet ako jeden integrovaný celok.

Jedinečnosť tohto projektu bola vyzdvihnutá v roku 2006, kedy bol projekt ocenený Energy Globe Award (Svetové ocenenie za trvalo udržateľný rozvoj), ktoré je najprestížnejším a najuznávanejším ocenením v oblasti životného prostredia. Združenie Biomasa sa preto rozhodlo pripraviť pokračovanie tohto projektu v roku 2008 a podalo nový projekt *Kreatívne vysoko účinné a efektívne využitie biomasy*, ktorý LIFE komisia opäť schválila. Nový projekt začal svoju realizáciu 1. januára 2010.

Oceňovanie najlepších projektov

Štáty Európskej únie reprezentované LIFE komisiou a LIFE Unit od roku 2005 pravidelne oceňujú najlepšie projekty spomedzi ukončených projektov. Cieľom ocenenia je šíriť informácie o LIFE projektoch, ako aj o projektových výsledkoch, ktoré je možné uplatniť v širšom meradle s pozitívnym vplyvom na životné prostredie. Doposiaľ sa hodnotili iba projekty v oblasti podpory *LIFE Environmentálna politika a riadenie*, v rámci ktorého sa hodnotili projekty ukončené v rokoch 2004 – 2005 (ocenených 24 projektov), 2005 – 2006 (ocenených 21 projektov), 2006 – 2007 (ocenených 22 projektov), 2007 – 2008 (ocenených 21 projektov), 2008 – 2009 (ocenených 22 projektov). V roku 2009 sa oceňovanie projektov po prvýkrát rozšírilo aj na oblasť podpory LIFE Príroda a Biodiverzita, pre projekty ukončené v rokoch 2007 – 2008 (ocenených 26 projektov). Začiatkom roka 2010 LIFE Unit prezentovala v oblasti LIFE Príroda a Biodiverzita zoznam 23 projektov, ktoré budú ocenené, pričom do tohto výberu sa dostal aj slovenský projekt LIFE03 NAT/SK/000098 Ochrana orla kráľovského v slovenskej časti Karpát.

Všetkým slovenským organizáciám, ktoré realizujú LIFE projekty gratulujeme a veríme, že aj v tomto roku LIFE komisia schválí ďalšie slovenské projekty podané v roku 2009.

Ing. Peter Jány

odbor programov Ministerstva životného prostredia SR

Ako vypracovať dobrý projekt pre program LIFE+

LIFE+ unikátny program

LIFE+ je unikátny program, z ktorého sú podporované projekty výlučne z oblasti ochrany prírody a životného prostredia. Uchádzať sa o tieto prostriedky môže každý, kto si myslí, že jeho projekt prispieje k ochrane prírody alebo životného prostredia. Avšak získať tieto prostriedky môže iba naozaj veľmi dobre premyslený a prepracovaný projekt s istou dávkou inovácie alebo demonštrativnosti.

LIFE+ totiž pri výbere projektov hodnotí nielen ich prínos pre životné prostredie a pre prírodu, ale aj to, do akej miery projekt priniesie niečo nové, alebo vyskúša nové poznatky v praxi, alebo aj to, do akej miery je projekt vypracovaný (napísaný) podľa metódy tzv. logického rámca (logical framework). Toto bazírovanie na logikom usporiadani projektu a logikom prepojení cieľov s aktivitami a výstupmi zo strany Európskej komisie (EK) nie je samoúčelné, ale zabezpečuje, že ten, kto projekt pripravuje, si pri jeho príprave musí jasne uvedomiť, čo chce dosiahnuť, akými prostriedkami a kapacitami, za aký dlhý čas a s akými rizikami a ako sa na tieto riziká pripravil. Dobré premyslený a naplánovaný projekt je zárukou úspešnej implementácie a dosiahnutia stanovených cieľov, o čo EK pri výbere projektov ide predovšetkým. EK chce dosiahnuť, aby vynaložené financie zodpovedali výsledkom.

Práve potreba napísať projekt formou logického rámca, najsť a vyzdvihnúť na projekte jeho inovátnosť, robí našim žiadateľom najväčší problém. Kto sa chce uchádzať o prostriedky z programu LIFE+ musí zabudnúť na skúsenosti z prípravy projektov pre iné programy, pretože LIFE+ sa nedá porovnať so žiadnym z podobných programov v životnom prostredí, ktoré fungujú na Slovensku. Skúsenosti z iných programov žiadateľom pri príprave projektu pre program LIFE+ nepomôžu,

možno ich, naopak, budú zväzdať urobiť niektoré veci inak, ako to vyžaduje program LIFE+, a to ich môže stať cenné body v hodnotení.

Preto cieľom tohto článku (vrátane prílohy na s. 7 – 10) je poskytnúť potenciálnym žiadateľom financií z programu LIFE+ návod a cenné rady pre napísanie úspešného projektu. Pre niektorých môže byť tento článok impulzom k tomu, aby sa pustili s vervou do práce, pre iných môže byť impulzom na zamyslenie, či sú ochotní investovať tak veľa úsilia a energie do prípravy projektu. Polovičaté úsilie je totiž v prípade programu LIFE+ nepostačujúce. V programe LIFE+ totiž „motyka nikdy nevystrelí“. Tu sú úspešné len naozaj veľmi dobre vymyslené a napísané projekty.

Program LIFE+ výzvou pre najlepších

Pred začatím písania projektu pre LIFE+ je potrebné si uvedomiť, že program LIFE+ je len pre tých najlepších, teda je to ako vo futbale Liga majstrov. Keď sa žiadateľ necíti byť so svojím projektom kvalifikovaný pre „Ligu majstrov“, nemal by skúšať písať projekt, je to zbytočná strata nervov a času.

V prípade pochybností, či ide o dostatočne dobrý projekt pre LIFE+, je možné a dokonca sa odporúča projekt skonzultovať písomne alebo ústne na MŽP SR s pracovníkmi zodpovednými za program LIFE+ na Slovensku. Efektívnosti konzultácií pomôže, ak má žiadateľ napísané hlavné ciele, hlavné aktivity a výstupy projektu. V prípade, že projekt nezapadá úplne do cieľov programu LIFE+, pracovníci MŽP sú nápomocní a poradia ako projekt prispôbiť podmienkam programu. Žiadatelia, ale musia byť pripravení aj na to, že v niektorých prípadoch je projekt postavený svojím zameraním tak, že nie je možné nájsť žiadne styčné prvky s programom LIFE+. Napriek tomu, že pracovníci MŽP SR môžu

odporučiť žiadateľovi projekt prepracovať alebo do programu LIFE+ vôbec projekt nepodávať, žiadateľ sa môže rozhodnúť slobodne, či projekt podá alebo nie.

Konzultácie na úrovni MŽP SR nijako neovplyvňujú rozhodnutie o schválení alebo neschválení v EK.

Odporúčania pre žiadateľa – začiatočníka

Pokiaľ sa žiadateľ rozhodne pripravovať projekt LIFE+, je potrebné, aby si uvedomil, že žiadateľ – začiatočník potrebuje na napísanie dobrého projektu LIFE+ minimálne 6 mesiacov. Čím neskôr začne príprava projektu, o to musí byť intenzívnejšia a o to je väčšie riziko, že projekt nebude dostatočne pripravený a neuspje v silnej konkurencii. Skúsení žiadatelia sú schopní projekt napísať aj za mesiac, ale začiatočník nie.

Každý žiadateľ, hlavne začiatočník by mal pri príprave projektu LIFE+ postupovať podľa 16 krokov, ktoré sú uvedené v prílohe na s. 7 – 10. Aj keď sa jednotlivé kroky zdajú príliš detailné, odporúčame nevynechať ani jeden. Skôr než si nalistujete prílohu, je potrebné zdôrazniť, že projekty LIFE napriek svojej zložitosti a náročnosti a možno práve kvôli týmto atribútom dosiahli veľa pozitívnych úspechov pre prírodu a ochranu životného prostredia. V každom z realizovaných projektov sa podarili priekopnícke pozitívne kroky, ktoré by nebolo možné v podmienkach Slovenska realizovať bez programu LIFE. Preto by bolo užitočné, aby Slovensko pokračovalo v pozitívnom trende úspešných LIFE projektov aj s pomocou nových žiadateľov. Tento článok by mal byť prvou pomocou pre tých, ktorí by sa chceli zapojiť do rodiny LIFE a získať z tohto výnimočného programu prostriedky na pomoc prírode a životnému prostrediu okolo nás.

Mgr. Silvia Halková

odbor programov Ministerstva životného prostredia SR